بسم الله الرحمن الرحیم

حضرت امام خمینی (ره) : «رعایت اصول ایمنی و حفاظت از مراکز و صنایع و ایجاد پناهگاه‌های عمومی برای مردم و کارگران که این اختصاص به زمان جنگ ندارد بلکه طریقه احتیاط در هر شرایطی است.»

مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا (مدظله العالی) :

«هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آماده نکند در واقع زنده نیست، هر ملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند به یک معنا زنده نیست، ما نمی‌توانیم چشم و قدرت تحلیل داشته باشیم تو طنه عمیق عناد آمیز استکبار علیه اسلام و انقلاب و نظام اسلامی را ببینیم در عین حال به فکر دفاع نباشیم خدا آن روز را نیاورد که این ملت و برگزیدگانش از تهاجم عمودانه خباثت آمیز استکبار جهانی و در رأس آنها آمریکا دچار غفلت بشود.»

«کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به ریاست رئیس ستاد کل نیروهای مسلح بالاترین مرجع تصمیم گیری در حوزه پدافند غیرعامل کشور است که تصمیمات آن با ابلاغ رئیس کارگروه مزبور، برای همه دستگاه‌های لشکری، کشوری، بخش دولتی و عمومی غیردولتی لازم الاجراست..» قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور (۱۴۰۲/۰۶/۱۲)

فرماندهی کل قوا
کارگروه (کمیته دائمی) پدافند غیرعامل کشور

تصویب‌نامه

"با صلوات بر محمد و آل محمد و احترام"

وزارت کشور – وزارت راه و شهرسازی
فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران – سازمان پدافند غیرعامل کشور
استانداری‌ها و شهرداری‌های سراسر کشور

به استناد تبصره۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور- مصوب مجلس شورای اسلامی- نود و هفتمین جلسه کارگروه دائمی پدافند غیرعامل کشور در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ تشکیل گردید و در اجرای ماده ۷ اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور- مصوب مقام معظم رهبری(مدظله العالی)- پیشنهاد این سازمان در موضوع پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری را بررسی و به‌شرح زیر تصویب نمود:

دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های شهری، اسکان موقت و اضطراری
(شهید سرتیپ پاسدار مهندس حسن شاطری)

مقدمه

مردم (نیروی انسانی) با ارزش‌ترین سرمایه و اصلی‌ترین مولّفه اقتدار هرکشوری محسوب می‌شوند که صیانت و حفاظت از جان و مال آنها از اصول اولیه و اهداف اصلی نظام پدافند غیرعامل است و پناهگاه‌های شهری(عمومی و اختصاصی) به‌عنوان یکی از ارکان اصلی دفاع غیرنظامی، نقش تعیین‌کننده‌ای در حفظ جان شهروندان، کاهش تلفات انسانی، تقویت روحیه مقاومت مردمی و تداوم خدمات عمومی ایفا می‌کنند. پناهگاه‌ها علاوه بر نقش حفاظتی، در بسیاری موارد به پایگاه‌های امداد، مراکز فرماندهی موقت، یا محل اسکان اضطراری برای جمعیت آسیب‌دیده تبدیل

می‌شوند. احداث پناهگاه‌های شهری، نه‌تنها یک اقدام پیشگیرانه، بلکه بخشی از الزامات برنامه‌ریزی شهری، امنیت ملی و پایداری اجتماعی است.

ماده۱– تعاریف و اختصارات

۱) **سازمان:** سازمان پدافند غیرعامل کشور

۲) **کمیته دائمی:** کارگروه(کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور

۳) **بحران ناشی از جنگ:** پیامدهای جدی ناشی از وقوع مخاطره نظامی یا تهدید از طرف دشمن در بخش غیرنظامی و در حوزه‌های زیستی، سایبری، شیمیایی، پرتوی، تروریستی، نظامی و یا ترکیبی است که منجر به خسارات و اثرات منفی گسترده انسانی و زیرساخت‌ها می‌شود.

۴) **مخاطره نظامی:** به هر نوع تهدید، پیامد، حادثه یا اقدام با منشاء پیدایش از طرف دشمن در حوزه‌های زیستی، سایبری، شیمیایی، پرتوی، تروریستی، نظامی و یا ترکیبی از آنها که با هدف ضربه‌زدن به منافع ملی باشد، اطلاق می‌گردد.

۵) **تهدید:** هر عنصر یا وضعیّتی که پیش شرط وقوع یک حادثه یا رویداد ناگوار باشد و موجودیّت منافع، امنیّت ملی و یا ارزش‌های حیاتی کشور را به خطر اندازد، تهدید محسوب می‌گردد.

۶) **پناهگاه:** مکانی است که بخاطر طراحی تخصصی وکاربری خاص درمقابل انواع تسلیحات، نسبت به‌ساختمان‌های متعارف از درجه حفاظت به مراتب بالاتری برخوردار باشد و امنیّت جانی و روانی بیشتری را برای افراد فراهم نماید.
(مبحث ۱۶ مقررات ملی ساختمان)

پناهگاه‌ها با توجه به درجه حفاظت، نحوه عملکرد، مکان استقرار و مدت اقامت در انواع زیر درجه‌بندی می‌شوند:

- **پناهگاه درجه ۱:** به پناهگاهی اطلاق می‌شود که در مقابل اثرات مختلف سلاح‌ها، اصابت موج و ترکش سلاح‌های متعارف، حرارت و تشعشع سلاح‌های اتمی با توجه به قدرت سلاح و فاصله نقطه انفجار مقاومت کافی داشته و در برابر سلاح‌های نامتعارف مقاومت می‌نماید.
- **پناهگاه درجه ۲:** به پناهگاهی اطلاق می‌شود که در مقابل اثرات مختلف سلاح‌های متعارف مقاوم بوده و می‌تواند جان انسان را از آسیب‌های احتمالی حفظ نماید.
- **پناهگاه درجه ۳:** به پناهگاهی اطلاق می‌شود که در برابر تسلیحات متعارف (مانند انواع پرتابه‌ها) آسیب‌پذیری کمی داشته و به‌صورت پناهگاه‌های چندمنظوره طراحی و ساخته می‌شوند، این پناهگاه‌ها معمولا در ساختمان‌های با کاربری عمومی نظیر بیمارستان، مدارس، مساجد، مراکز ورزشی و پارکینگ‌های طبقاتی به‌صورت چندمنظوره طراحی می‌شوند.
- **پناهگاه درجه۴:** به پناهگاه یا جان‌پناهی اطلاق می‌شود که در برابر موج انفجار و ترکش در انفجارهای مجاورتی می تواند جان انسان را از آسیب‌های احتمالی حفظ نماید.

(برای جزئیات فنی و سایر ملاحظات تخصصی در مورد پناهگاه‌ها به پیوست فنی پناهگاه‌ها، مراجعه شود.)

۷) **پناهگاه شهری (عمومی و اختصاصی):** به سازه‌ای مستحکم و ایمن اطلاق می‌شود که در برابر تهدیدات نظامی نظیر بمباران هوایی، حملات موشکی، حملات شیمیایی یا بیولوژیکی و سایر تهدیدات جنگی، حفاظت فیزیکی از افراد و گاه تجهیزات حیاتی را فراهم می‌آورد. این پناهگاه‌ها ممکن است دائمی (از پیش ساخته شده) یا موقتی (در زمان بحران آماده‌سازی شده) باشند.

الف) پناهگاه شهری عمومی: به سازه‌ای ایمن و مقاوم اطلاق می‌شود که برای زمان بحران ناشی از جنگ طراحی و احداث شده است. این نوع پناهگاه‌ها معمولاً در مناطق پرتردد شهری، محله‌های مسکونی، مراکز خدمات عمومی، ساخته می‌شوند تا دسترسی سریع و آسان برای بیشترین تعداد از افراد فراهم نماید و در انواع زیر ساخته می‌شود:

- **زیرزمینی(سازه‌های دفنی):** در عمق زمین ساخته می‌شوند و بهترین حفاظت در برابر حملات مستقیم را دارند؛ مانند پناهگاه‌های ایستگاه‌های قطار شهری (مترو) یا تونل‌های حمل‌ونقل عمومی شهری.
- **نیمه دفنی:** بخشی از سازه در زیرزمین و بخشی در سطح زمین قرار دارد؛ مانند پارکینگ‌های طبقاتی یا پناهگاه‌های مستقر در مجتمع‌های تجاری بزرگ و ساختمان‌های بلندمرتبه.

ب) پناهگاه خصوصی: به فضای ایمن و مستحکمی اطلاق می‌شود که در داخل یا مجاورت ساختمان‌های مسکونی، تجاری یا صنعتی ساخته می‌شود و مالکیت و استفاده از آن در اختیار افراد یک ساختمان، مجتمع مسکونی یا سازمان و نهاد خاصی قرار دارد. این پناهگاه‌ها معمولاً برای حفاظت ساکنین یا کارکنان یک مجموعه خاص در شرایط بحرانی ناشی از جنگ طراحی می‌شوند. انواع پناهگاه شهری خصوصی عبارتند از:

- **مسکونی:** در زیرزمین، پارکینگ یا فضای تقویت‌شده خانه‌های ویلایی یا آپارتمانی.
- **تجاری یا اداری:** بخشی از طبقات زیرین ساختمان، یا اتاقی عایق(ایزوله) و مقاوم‌سازی‌شده است.
- **مراکز زیرساختی و واحدهای صنعتی:** بخشی از مراکز زیرساختی که در طراحی اولیه پیش‌بینی و نسبت به سایر بخش های زیرساخت یا واحد صنعتی از مقاومت و استحکام بالاتری برخوردار است.

۸) **اسکان اضطراری:** فرآیند استقرار جمعیت واجد ملزومات و تسهیلات اولیه زندگی است که از لحظات اولیه پس از سانحه شروع و تا مدتی (بنا به تشخیص) بعد از حادثه ادامه دارد و بطور معمول با استفاده از چادر و یا بهره‌مندی از فضاهای عمومی از جمله مدارس، مساجد، حسینیه‌ها، سالن‌ها، ورزشگاه‌ها و مانند آن تأمین می‌گردد.

۹) **اسکان موقت:** بخشی از فرآیند اسکان جمعیت است که با توجه به تداوم اثرات حادثه و عدم امکان ادامه زندگی در سرپناه اضطراری و همچنین آماده نبودن اسکان دائم نسبت به تأمین آن اقدام می‌گردد.

۱۰) **اردوگاه اسکان:** به مکان، فضا یا منطقه‌ای آمن که برای اسکان(موقت یا اضطراری) جمعیت در آن با ابزارهایی مانند چادر یا کانکس تجهیز شده است، اردوگاه اسکان گفته می‌شود. مدیریت اردوگاه اسکان در شرایط بحران ناشی از جنگ توسط (فرمانداری/ شهرداری/ هلال احمر) تعیین می‌شود.

۱۱) **شرایط اضطراری:** وضعیتی است که در پی وقوع تهدید یا مخاطره و قریب‌الوقوع بودن یا بعد از وقوع آن ایجاد می‌شود و نیاز به اقدامات فوق‌العاده برای پاسخ دارد.

۱۲) **آمادگی:** مجموعه تدابیر و اقداماتی است که ظرفیّت جامعه و دستگاه‌های مسئول را برای پاسخ مؤثر به حوادث و سوانح افزایش می‌دهد بطوری‌که خسارات انسانی و مادی ناشی از آن را به حداقل می‌رساند.

۱۳) **مجتمع مسکونی:** مجموعه ای از آپارتمان‌ها یا خانه‌های ویلایی که در یک بلوک یا محوطه مشخص، معین و محصور گردیده باشند. بناها یا ساختمان‌هایی که در خارج از محدوده معین و محصور قرار دارند، ولی دارای حداقل چهار واحد مسکونی می‌باشند نیز مجتمع مسکونی قلمداد می شوند.(سامانه‌ای واحد متشکل از دو یا چند ساختمان در یک محوطه) (آیین نامه اجرایی بند (پ) ماده (۱۰۸) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ـ مصوب ۱۴۰۰/۰۱/۲۶)

۱۴) **مدیر مجتمع مسکونی:** شخصی است که مطابق با مواد ۵ تا ۱۳ آیین نامه اجرایی قانون تملک آپارتمان‌ها، انتخاب می شود و در چارچوب مواد ۱۴ تا ۲۲ آیین نامه مذکور، دارای اختیارات، وظایف و مسئولیت هایی از جمله ؛ حفظ و اداره ساختمان است و بموجب این دستورالعمل، در انجام امور مرتبط با مدیریت بحران و پدافند غیرعامل مجتمع، همکاری دارد و مراتب را به دستگاه های اجرایی مسئول گزارش می‌دهد.

۱۵) **دستگاه اجرایی:** کلیه دستگاه‌های موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و همه دستگاه ها و واحدهای مذکور در ماده ۲۹ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

ماده۲- مبانی استنادی

۱) رهنمودها، منویات و تدابیر مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی)

۲) سیاست‌های کلی نظام در موضوع پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی) ۱۳۸۹/۱۱/۲۹

۳) قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور- مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۴۰۲

۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور – مصوب مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی) ۱۴۰۳

۵) قانون احکام دائمی برنامه توسعه کشور- ماده ۵۸

۶) مصوبات کمیته دایمی پدافند غیرعامل کشور (سند راهبردی پدافند غیرعامل شهری، نظام عملیاتی پدافند مردم محور)

۷) مصوبه شورای‌عالی شهرسازی‌ومعماری ۱۳۹۶در موضوع ضوابط پدافند غیرعامل در طرح‌های توسعه و عمران شهری

۸) مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان

۹) قانون تملک آپارتمان‌ها و آیین‌نامه اجرایی آن

ماده۳- قلمرو سند

۱) این دستورالعمل برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لشکری و کشوری، بخش های دولتی و عمومی غیردولتی لازم‌الاجراست.

۲) تمشیت و راهبری اجرای این دستورالعمل در نیروهای مسلح (با رعایت مفاد این مصوبه) از طریق شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح انجام می‌شود.

۳) اعتبار این سند، ده سال می‌باشد که درصورت لزوم به‌منظور حفظ روزآمدی، کارآمدی و اثربخشی در مقاطع زمانی سه‌ساله مورد بازنگری قرار می‌گیرد.

ماده۴- هدف

صیانت و حفاظت از مردم، سرمایه‌های انسانی و جمعیت کشور در شرایط اضطراریِ بحران ناشی از جنگ و کاهش تلفات انسانی در برابر تهدیدات و حملات نظامی دشمن بوسیله جابجایی مردم و ساخت پناهگاه‌ها و فضاهای آمن چند منظوره و اسکان موقت و اضطراری.

ماده۵- منظور

۱) تدوین ضوابط چگونگی بهره‌برداری و استقرار در پناهگاه‌ها و فضای آمن شهری (عمومی و اختصاصی)،

۲) ارتقاء آمادگی سامانه‌های فضای امدادی آمن، تخلیه و اسکان اضطراری، انتقال و اداره جمعیت و فضاهای پناهگاهی و مراکز آمن چند منظوره شهرها در شرایط خاص،

۳) سازماندهی و ساماندهی مراکز موجود دارای قابلیت پناهگاه و اسکان موقت،

۴) آرامش بخشی و ارتقاء امنیت روانی مردم در شرایط اضطراری ناشی از جنگ،

۵) تعیین نقش‌ها و تکالیف دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در موضوع پناهگاه‌ها و اسکان موقت و اضطراری مردم،

۶) سازماندهی، آموزش، تمرین، رزمایش و ارتقاء آمادگی جامعه در شرایط اضطراری ناشی از جنگ،

۷) ارتقاء تاب آوری و تداوم و استمرار کارکردهای ضروری شهری در بحران ناشی از جنگ،
۸) استمرار عملکرد مراکز حیاتی مانند بیمارستان‌ها، مراکز فرماندهی، زیرساخت‌های کلیدی.

ماده۶- تهدیدات

تهدیدات پایه مفروض در این سند عبارتند از:

۱) حمله نظامی به مراکز جمعیتی شهری و زیرساخت‌های حیاتی، حساس و مهم کشور،
۲) حملات هوایی، موشکی به به سکونتگاه ها، گروه های جمعیتی و و سایر مراکز صنعتی، تولیدی و خدماتی کشور،
۳) حملات پهپادی و ریزپرنده به مناطق مسکونی و شهری،
۴) حملات ترکیبی دشمن شامل حملات نظامی، مردم محور، سایبری، شناختی، رسانه‌ای و مانند آن،
۵) اقدامات تروریستی و ضد امنیتی با استفاده از اقلام و ابزار و تجهیزاتی از قبیل مواد انفجاری.

ماده ۷- وضعیت‌های عملیاتی

وضعیت‌های عملیاتی در برابر تهاجمات نظامی دشمن عبارت است از: وضعیت سفید، زرد و قرمز.

ویژگی‌ها، شرایط و اقدامات کلی مربوط به هر وضعیت در دستورالعمل آمادباش دستگاه‌های بخش کشوری در برابر تهدیدات نظامی دشمن مصوبه شماره ۱۶۰/۱/۳۰۸۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۱/۲۸ و دستورالعمل‌های پدافند هوایی مندرج است. آحاد مردم اعم از شهروندان و کارکنان دستگاه‌های اجرایی و سایر بخش‌های غیردولتی، به‌منظور حفظ جان خود، به محض دریافت اعلام وضعیت زرد یا قرمز از رسانه ملی (شبکه‌های ملی و مراکز استانی و محلی رادیو و تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی و سکوهای مرتبط با سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران) و سایر ابزار و تجهیزات دارای ظرفیت هشداردهی رسمی و معتبر که در عرصه مدیریت پدافند غیرعامل کشور قابل استفاده هستند از قبیل: اپراتورهای تلفن‌های همراه، بلندگوهای عمومی، سکوهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و سامانه‌های برخط اختصاصی دستگاه‌های اجرایی، نسبت به استقرار در نزدیک‌ترین پناهگاه موجود تا زمان اعلام وضعیت سفید اقدام نمایند.

ماده8- تدابیر اجرایی

به منظور هدایت، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت عملیاتی توسعه و آمادگی مراکز اسکان و پناهگاهی کشور «**ستاد مرکزی اسکان و پناهگاه‌های کشور**» با عضویت اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

۱- سازمان پدافند غیرعامل کشور(رئیس ستاد)،
۲- وزارت کشور(دبیر ستاد)،
۳- وزارت راه و شهرسازی،
۴- شهردار تهران،
۵- سازمان برنامه بودجه کشور،
۶- سازمان مدیریت بحران کشور،
۷- سازمان ملی زمین و مسکن،
۸- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی،
۹- سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور،
۱۰- معاونت مهندسی ستاد کل نیروهای مسلح،

وظایف ستاد مرکزی اسکان و پناهگاه‌های کشور عبارت است از:

۱- سیاستگذاری و برنامه ریزی، هدایت عملیاتی توسعه فضاهای آمن شهری اعم از پناهگاه‌ها، مراکز اسکان و سایر،
۲- تعیین پهنه‌بندی عملیاتی و تعیین اولویت‌های اجرایی در سطح کشور،
۳- تعیین الگوهای کلی ساخت پناهگاه‌ها و فضاهای آمن و اسکان اضطراری و موقت،

۴- راهبری و نظارت و هدایت برنامه‌های عملیاتی و اجرایی بر تأمین پناهگاه‌های مراکز جمعیتی متراکم،
۵- هدایت و راهبری توسعه و احداث پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار،
۶- تصویب الگوهای سریع‌الاحداث و آمن پناهگاهی شهری(عمومی و خصوصی)،
۷- چند منظوره‌سازی طرح‌های زیربنایی عمومی دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی در قالب کاربری پناهگاه، مراکز اسکان موقت و فضاهای آمن شهری برای شرایط اضطراری ناشی از جنگ،
۸- گزارش نوبه‌ای از وضعیت پناهگاه‌ها، فضاهای آمن و مراکز اسکان اضطراری و موقت شهری در سطح کشور به کمیته دائمی و ریاست جمهوری.

در سطح عملیاتی **«ستاد اسکان و آمادگی پناهگاه‌ها»** به ریاست استاندار/فرماندار/شهردار/بخشدار به منظور حصول اطمینان از اجرای الزامات پناهگاه‌ها، فضاهای آمن شهری و مراکز اسکان موقت در سراسر کشور و برنامه‌ریزی اجرایی و تعیین تکلیف و نحوه استفاده از فضاهای آمن و پناهگاهی در دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی مانند مراکز بزرگ تجاری و مجتمع‌های مسکونی، تشکیل می‌گردد. روسای دستگاه‌ها و واحدهای اجرایی در سطوح ملی، استانی، شهرستانی و محلی مکلف هستند تکالیف مقرر در این دستورالعمل و آنچه در چارچوب آن، مورد تاکید روسای ستادهای مذکور است را به موقع اجرا و نتایج آن را به‌صورت نوبه‌ای به سازمان گزارش نمایند.

ماده۹– سیاست‌های اجرایی / راهکارها / راهبردهای عملیاتی

۱) اجرای دستورالعمل با اولویت مراکز جمعیتی کلانشهر تهران و شهرهای بزرگ بر اساس برنامه اجرایی ابلاغ شده توسط سازمان پدافند غیرعامل کشور،
۲) توسعه، سازماندهی و آماده‌سازی پناهگاه‌ها، فضاهای نسبتاً آمن اسکان موقت و اضطراری و سایر ساختارهای امدادی- پشتیبانی شهری به‌صورت محله محور از طریق :
- ساماندهی مراکز اسکان اضطراری و آمن پناهگاهی در قالب یک ساختار منسجم، روزآمد با رویکرد چندمنظورگی در شهرداری‌ها،
- استفاده چند منظوره از فضاهای تفریحی، آموزشی و اردوگاهی جهت اسکان موقت،
- احیاء و اقتصادی‌سازی مراکز اسکان موقت و اضطراری و پناهگاه‌ها،
- تمرین و رزمایش‌های نوبه‌ای سالانه برای ارتقاء آمادگی و روزآمدی آنها با آموزش و سازماندهی محله‌محور،
- تأمین تجهیزات لازم مانند آب آشامیدنی، غذا، ارتباطات، سیستم‌های روشنایی و تهویه هوا، سرویس‌های بهداشتی و نظافتی و سایر.

۳) توسعه، نهادینه‌سازی و پیاده‌سازی الزامات و ملاحظات پناهگاه‌های شهری (عمومی و اختصاصی) در طرح های توسعه و عمران شهری و روستایی و شهرهای جدید با رویکرد چند منظورگی عملکردها و روزآمدسازی دانش ظرفیت‌های تخصصی در این حوزه برای مشاورین حقیقی و حقوقی متناسب با فناوری‌های روز از طریق:
- تدوین و به‌روز رسانی قوانین و مقررات، استانداردها و دستورالعمل‌های فنی مربوط به انواع پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی با درجه بندی‌های ۴گانه،
- آموزش ظرفیت شرکت‌های مهندسی مشاور طرح‌ها و پروژه‌های ساختمانی شهری به طراحی و ساخت فضاهای پناهگاهی در طرح‌ها و پروژه‌های جدید،

- ترویج استفاده از پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار به‌صورت موقتی در شرایط بحران ناشی از جنگ در مراکز با تراکم جمعیتی بالا،
- سازماندهی بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود و دارای قابلیت استفاده به عنوان پناهگاه و فضاهای اسکان موقت و اضطراری در دستگاه‌های اجرایی دولتی و بخش‌های غیردولتی و خصوصی،

۴) تاکید بر اجرایی شدن تکالیف پناهگاهی مندرج در مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان و الزامی کردن اجرای آن در کلیه زیرساخت‌های جدید.

ماده۱۰- وظایف دستگاه های اجرایی

الف) سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها/شهرداری‌های کل کشور موظف به اجرای اقدامات زیر هستند:

- تشکیل ستاد اسکان و آمادگی پناهگاه‌ها برای ساماندهی، طبقه‌بندی، مدیریت و نظارت بر پناهگاه‌ها و فضاهای آمن اضطراری و موقت شهری،
- سازماندهی و طبقه‌بندی، نصب علائم و تأمین تجهیزات موردنیاز پناهگاه‌ها و فضاهای آمن اضطراری و موقت و نظارت بر آمادگی آنها و ارائه گزارش منظم به شهرداری، استانداری و سازمان،
- شناسایی مکان‌ها و فضاهای مناسب برای ایجاد پناهگاه‌های عمومی به‌صورت چند منظوره اعم از ایستگاه‌های مترو، پارکینگ‌های طبقاتی و سایر،
- شناسایی مکان‌های مناسب برای فضاهای آمن اضطراری و موقت به‌صورت چند منظوره اعم از فضاهای ورزشی، تفریحی-گردشگری، فرهنگی، فضای سبز، آموزشی و سایر،
- سازماندهی، درجه‌بندی(طبقه‌بندی) و علامتگذاری مراکز اسکان‌های اضطراری و موقت و پناهگاه‌های عمومی و خصوصی برای تسهیل در هدایت مردم به سمت آنها،
- ایجاد و تجهیز اسکان‌های اضطراری و موقت و پناهگاه‌های عمومی(تأمین آب، برق، سرویس‌های بهداشتی، سیستم‌های تهویه، حمل و نقل، ارتباطات و سایر) در فضاهای شناسایی شده،
- اداره و مدیریت اماکن و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت، اردوگاه‌ها و پناهگاه‌های عمومی شهری برای حفظ و استمرار کارکرد آنها،
- استفاده از پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیّار به‌صورت موقتی در شرایط بحران ناشی از جنگ در مراکز با تراکم جمعیتی بالا،
- راهبری و نظارت و کنترل آمادگی زیرساختی و عملیاتی پناهگاه‌ها و فضاهای آمن مجتمع‌های مسکونی،
- حصول اطمینان از انتخاب مدیر/هیات مدیره مجتمع‌های مسکونی و همکاری و مشارکت آنها در شرایط اضطراری و بحران ناشی از جنگ و پدافند غیرعامل در مجتمع‌های مسکونی،
- نظارت بر طراحی و احداث پناهگاه در اماکن و ساختمان‌های جدید مبتنی بر ضوابط و مقررات مربوط،
- پیش‌بینی و احداث پناهگاه‌های چند منظوره در فضاهای عمومی مانند بوستان‌ها، فضاهای باز شهری و سایر اماکن عمومی شهری(ایستگاه‌های قطار شهری، اتوبوس و سایر) و نصب تابلوها و علائم هدایت‌کننده به سمت پناهگاه‌ها (پلاک پناهگاه) در فضاها و اماکن شهری(راهنمای علامت گذاری پناهگاه در پیوست شماره سه)
- سازماندهی و تأمین تجهیزات و زیرساخت‌های موردنیاز پناهگاهی(سرویس بهداشتی، روشنایی، آب اضطراری و سایر) در ایستگاه‌های قطار شهری و پارکینگ‌های طبقاتی و تعیین مدیر و فرمانده شرایط اضطراری در هر ایستگاه با همکاری دستگاه‌های ذیربط،

- آموزش، تمرین و رزمایش و ارتقاء آمادگی مردم درخصوص نحوه استفاده از پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت،
- پیش‌بینی و اعمال سیاست‌های تشویقی مانند بخشودگی عوارض یا جرایم برای مراکز، ساختمان‌ها و مجتمع‌های خصوصی یا عمومی به منظور ایجاد انگیزه در احداث پناهگاه.

تبصره- سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها/شهرداری‌های سراسر کشور موظف هستند ظرف مدت یک ماه نسبت به اجرای بندهای فوق اقدام نموده و با تهیه و تنظیم نقشه پراکندگی پناهگاه‌ها با مشخصات کامل (درجه‌بندی، ظرفیت، نوع پناهگاه و سایر) گزارش جامعی از آن را به سازمان ارائه نمایند.

ب) وزارت راه و شهرسازی موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- اعمال و به‌روز رسانی ضوابط و مقررات و دستورالعمل‌های فنی مربوط به انواع پناهگاه‌ها با درجه‌بندی۴گانه با تاکید در استفاده از ظرفیت‌های پناهگاهی موجود در اماکن شهری و پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار،
- به‌روزرسانی مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان با تاکید بر الزام طراحی و احداث پناهگاه‌ها و فضاهای آمن در قالب مبحث مستقل،
- به‌روزرسانی مقررات ایمن سازی و احداث پناهگاه در ساختمان‌های مسکونی و عمومی، از طریق شورای عالی شهرسازی و معماری برای تصویب درکمیته دائمی،
- همکاری و هماهنگی مستمر با مرکز تنظیم مقررات فنی و تخصصی پدافند غیرعامل سازمان برای ایجاد و احداث پناهگاه‌های عمومی در طرح‌ها و پروژه‌های شهری و شهرک‌های جدید و موجود و ساخت و سازهای روستایی با مشارکت بنیاد مسکن انقلاب اسلامی،
- تشکیل کمیته مشترک تخصصی تنظیم ضوابط فنی پناهگاه‌های عمومی و خصوصی با سازمان و مشارکت دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و ابلاغ ضوابط فنی و تخصصی پناهگاه‌ها در قالب مبحث مستقل مقررات ملی ساختمانی ظرف مدت ۳ماه،
- پیش‌بینی و اجرای پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت در تمام طرح‌ها و برنامه‌های شهرسازی اعم از شهرها و روستاهای موجود، شهرهای جدید و شهرک‌های در حال احداث و توسعه، طرح‌های جامع و تفصیلی،
- همکاری و هماهنگی مستمر با مرکز تنظیم مقررات فنی پدافند غیرعامل کشور برای تدوین ضوابط و مقررات ایجاد و احداث پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- نظارت بر طراحی و احداث پناهگاه در اماکن و ساختمان‌های جدید مبتنی بر ضوابط و مقررات از طریق سازمان نظام مهندسی،
- آموزش شرکت‌های مهندسی مشاور و پیمانکار طرح‌ها و پروژه‌های شهری برای طراحی و ساخت پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت در طرح‌ها و پروژه‌های جدید.

تبصره- وزارت راه و شهرسازی به منظور برطرف کردن سرانه پناهگاهی در کشور موظف است تمهیدات لازم برای طراحی و ساخت پناهگاه‌های چند منظوره و پناهگاه‌های پیش ساخته و سیار متناسب با پهنه‌بندی تهدیدات کشور و مراکز مسکونی پیش‌بینی کرده و در قالب برنامه سالانه برابر با طرح آمایش پناهگاهی مصوب اجرا نماید.

ج) وزارت کشور موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- هدایت و راهبری و پیگیری و نظارت بر استانداران و فرمانداران و شهرداران در اجرا و پیش‌بینی پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری و موقت در سطح شهرستان‌ها و استان‌ها،

- طراحی و احداث پناهگاه‌های اختصاصی با درجه مناسب برای حفاظت فیزیکی از مسئولان و کارکنان مراکز راهبردی نظام از قبیل شورای امنیت کشور و حوزه‌های ارشد فرماندهی، تصمیم‌گیری و ارتباطی در شرایط جنگی یا بحران‌های شدید با تائید و نظارت فنی سازمان،
- هدایت راهبری و پیگیری و نظارت اجرایی بر شهرداری‌های سراسر کشور در اجرا و پیش‌بینی پناهگاه و فضاهای اسکان‌های اضطراری از طریق سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و پشتیبانی اجرایی آن از نظر تأمین تجهیزات و زیرساخت در قالب برنامه‌های جاری و عملیاتی شهرها،
- حصول اطمینان از اعمال ملاحظات پناهگاهی در طرح‌های ترافیکی، ایستگاه‌ها و خطوط قطارهای شهری(متروها)، بزرگراه‌ها و جاده‌ها و سایر زیرساخت‌های حمل و نقل عمومی و طرح‌های ترافیکی با بررسی و تصویب در شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور،
- هدایت منابع مالی و اعتباری و تسهیل در تأمین اعتبار اجرای طرح‌های پناهگاهی و فضاهای اسکان آمن اضطراری از طریق معاونت عمران و توسعه امور شهری و روستایی وزارت کشور.

د) استانداری‌ها/ فرمانداری ها/ بخشداری ها موظف به اجرای اقدامات زیر هستند:

- هدایت و راهبری دستگاه‌های مسئول در استان و شهرستان در خصوص تقسیم کار و تعیین نقش‌ها و تکالیف دستگاه‌های اجرایی استانی شامل ایجاد، شناسایی، ساماندهی و اختصاص، تجهیز و اداره پناهگاه‌ها و مراکز اسکان اضطراری و موقت براساس این دستورالعمل،
- راهبری و نظارت بر اجرای پناهگاه‌های عمومی و مراکز اسکان اضطراری و موقت با ظرفیت‌های متناسب با مراکز جمعیتی مختلف برای مردم،
- راهبری و نظارت بر تأمین تجهیزات و اقلام راهبردی (روشنایی پایدار، ارتباطات، آب و غذا و ..) برای نگهداری و اسکان جمعیت مستقر در پناهگاه ها و مراکز اسکان اضطراری و موقت برای حداقل سه شبانه روز،
- احصاء و تقسیم کار وظایف اساسی بین دستگاه‌های اجرایی در شرایط اضطراری ناشی از وقوع جنگ براساس وظایف و مسئولیت‌های مقرر در این دستورالعمل در سطح استان،
- حصول اطمینان از آمادگی (مراکز امداد و نجات اعم از درمانی،آتش‌نشانی و انتظامی پناهگاه‌ها) به‌صورت دائمی،
- راهبری و هدایت و پیگیری اجرایی‌سازی فضاهای درون شهری و برون شهری در ذات برنامه‌های توسعه شهری و طرح‌های جامع شهری برای اسکان موقت و اضطرازی و برنامه تخلیه و جابجایی جمعیت در شرایط بحران ناشی از جنگ با آموزش، تمرین و رزمایش مناسب،
- حصول اطمینان از اعمال ملاحظات و الزامات این دستورالعمل در ایستگاه‌ها و خطوط قطارهای شهری(متروها)، مجتمع‌های مسکونی بزرگ، شهرک‌ها و سایر زیرساخت‌های مسکونی و همچنین زیرساخت‌های حمل و نقل شهری و فضاهای زیرزمینی و آماده سازی و تجهیز آنها،
- ارزیابی نقاط پرجمعیت و متراکم شهری در بافت‌های فرسوده و پرمخاطره که فاقد پناهگاه‌های عمومی شهری هستند و پیش‌بینی مراکز، مکان‌ها و فضاهای آمن پناهگاهی درجه۳ در مدارس، مساجد، مراکز خرید و پارکینگ‌های عمومی و همچنین تامین پناهگاه‌های پیش‌ساخته و سیار،
- سازماندهی و اعزام گروه‌های عملیات بازرسی برای نظارت و حصول اطمینان از آمادگی پناهگاه‌ها و مراکز اسکان اضطراری و موقت.

تبصره- استانداری‌ها/ فرمانداری‌ها/ بخشداری‌های سراسر کشور موظف هستند ظرف مدت یک ماه نسبت به اجرای بندهای فوق اقدام نموده و با تهیه و تنظیم نقشه پراکندگی پناهگاه‌ها با مشخصات کامل (درجه‌بندی، ظرفیت، نوع پناهگاه و سایر) گزارش جامعی از آن را به سازمان ارائه نمایند.

ه) سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی مردم درخصوص ایجاد و احداث و بهره‌برداری پناهگاه‌ها در ساختمان‌های مسکونی، تجاری و عمومی با بهره‌گیری از طریق شبکه‌های ملی و مراکز استانی و محلی و سکوهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در اختیار با بهره‌گیری از صدا و سیمای ملی و استانی،
- اطلاع‌رسانی و ارتقاء سطح آگاهی مردم در شرایط اضطراری ناشی از تهدیدات دشمن درچارچوب برنامه‌های ملی و سیاست‌های سازمان در نحوه استفاده از پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- اعلام هشدارهای لازم و آرامش بخشی، اقناع و هدایت افکار عمومی در شرایط بحرانی ناشی از جنگ،
- انجام آموزش‌های عمومی موردنیاز برای آحاد جامعه در کاربرد و استفاده از پناهگاه‌های عمومی و خصوصی براساس دستورالعمل‌های مصوب سازمان، درچارچوب سیاست‌های آموزشی پدافند غیرعامل در سطوح ملی، استانی و شهرستانی.

و) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی مردم درخصوص ایجاد، احداث و بهره‌برداری از پناهگاه در ساختمان‌های مسکونی، تجاری و عمومی با بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و ساختارهای سازمانی خود،
- نظارت بر ظرفیت رسانه‌ای کشور و سکوهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در اختیار دستگاه‌های اجرایی و بخش های غیردولتی در موضوع آموزش بهره‌برداری از پناهگاه‌ها و مراکز اسکان موقت و اضطراری،
- اطلاع رسانی و ارتقاء سطح آگاهی مردم در شرایط اضطراری ناشی از تهدیدات دشمن در خصوص نحوه استفاده از پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- مشارکت در آرامش بخشی، اقناع و هدایت افکار عمومی در شرایط بحرانی ناشی از جنگ،
- انجام آموزش‌های عمومی موردنیاز برای آحاد جامعه در استفاده از پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی (براساس دستورالعمل‌های مصوب سازمان) درچارچوب سیاست‌های سازمان در سطوح ملی، استانی و شهرستانی.

ز) فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران (فراجا) موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- هدایت و اجرای طرح ایجاد نظم و انتظام بخشی و امنیت در شرایط اضطراری ناشی از جنگ برای عبور و مرور و مدیریت در بهره‌برداری از پناهگاه‌های عمومی و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- برقراری امنیت و انتظامات در پناهگاه‌های عمومی و اماکن اسکان موقت و اضطراری با همکاری دستگاه‌های ذیربط،
- حصول اشراف و نظارت بر عملکرد مدیران اجرایی مجتمع‌های مسکونی در حوزه امنیت و اعمال نظارت‌های قانونی لازم.

ح) وزارت نیرو موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- تأمین و مدیریت منابع آب شرب سالم و بهداشتی برای پناهگاه‌های عمومی و اماکن اسکان موقت و اضطراری،
- تأمین ذخایر آب اضطراری در جریان برای ایستگاه‌های قطار شهری و پناهگاه‌های عمومی با همکاری شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط،

- تأمین برق اضطراری و پایدار برای مراکز اسکان، سیستم‌های روشنایی، و تجهیزات ضروری،

ط) سازمان برنامه و بودجه کشور موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- همکاری و هماهنگی مستمر با سازمان برای ایجاد و احداث پناهگاه‌های عمومی در طرح ها و پروژه‌های مشمول ماده۲۳ مقررات مالی دولت (زیرساخت‌های جدید الاحداث)،
- تأمین اعتبارات لازم ایجاد پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت با رعایت اولویت‌ها و هدایت و راهبری توسط سازمان پدافند غیرعامل بر اجرای آنها،
- پیش‌بینی فضاهای پناهگاهی و اسکان اضطراری و موقت مراکز جمعیتی در برنامه‌های ملی، بخشی، منطقه‌ای و استانی، طرح‌های توسعه عمران و کالبدی کشور و طرح آمایش سرزمینی،
- اعمال ضوابط و مقررات ساخت و پیش‌بینی پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت در طرح‌های توسعه‌ای و صنعتی و زیرساختی کشور با همکاری سازمان.

ی) هلال احمر موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- مراقبت جمعی، تأمین و توزیع مایحتاج عمومی مردم آسیب‌دیده در پناهگاه‌های عمومی و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- ارائه خدمات امدادی به مردم آسیب‌دیده در پناهگاه‌ها و محل‌های امن و پاکسازی شده و اسکان اضطراری و موقت،
- ارائه خدمات آموزش همگانی درخصوص پناهگاه‌های عمومی و فضاهای اسکان اضطراری و موقت برای آحاد مردم و ارائه آموزش‌های عمومی و تخصصی ویژه برای کارکنان دستگاه‌های اجرایی برای پناهگاه‌های خصوصی،
- ارائه خدمات و حمایت‌های روانی و اجتماعی (مراقبت‌های جمعی) به آسیب‌دیدگان و اسکان یافتگان در پناهگاه‌های عمومی و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- اداره مردم و تأمین نیازمندی‌های اردوگاه های اسکان (موقت و اضطراری).

ک) سازمان بسیج مستضعفین موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- سازماندهی مردم و گروه‌های جهادی و امدادی برای ساخت و اداره و ارائه خدمات پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- همکاری با کارگروه‌های تخصصی مربوطه در استانداری برای شناسایی و علامت‌گذاری و تجهیز و اداره پناهگاه‌های عمومی شهری،
- سازماندهی بسیج جهاد خدمت برای مردمی‌سازی پناهگاه‌ها در قالب نواحی پایگاهی مسجد محور یا محله‌محور،
- هدایت و بکارگیری موکب‌های مردمی و جهادی در ارائه خدمات داوطلبانه به مردم در پناهگاه‌ها و مراکز اسکان موقت و اضطراری،
- کمک به فراجا در ایجاد امنیت پناهگاه‌های عمومی و مراکز اسکان موقت و اضطراری،
- همکاری با سازمان تبلیغات اسلامی در اجرای برنامه‌های فرهنگی و مذهبی در پناهگاه‌ها و فضاهای اسکان اضطراری و موقت،
- مشارکت و ایفاء نقش مؤثر در پدافند مردم محور و صیانت از مردم در برابر تهدیدات از طریق سازماندهی، آموزش، تمرین و رزمایش واحدهای سازماندهی شده مردمی در شرایط اضطراری ناشی از جنگ،
- مشارکت در ایجاد زیرساخت‌های اسکان اضطراری و موقت و بهره‌برداری از اردوگاه‌های قدس در راستای این موضوع.

ل) سازمان پدافند غیرعامل کشور موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- راهبری و هدایت تدوین الزامات و ملاحظات مکان‌یابی و طراحی و ساخت و نظارت و بهره‌برداری پناهگاه‌های عمومی شهری و مراکز اسکان اضطراری و موقت و ارائه گزارش نوبه‌ای از آمادگی آنها به کمیته دائمی،
- تعیین الگو و ضوابط و مقررات فنی و الزامات عمومی و اختصاصی برای انواع پناهگاه‌ها در برابر انواع تهدیدات نظامی و نوین،
- تصویب طرح‌های احداث پناهگاه‌های عمومی بزرگ در کلانشهرها و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- هدایت و راهبری در اجرای طرح‌های پناهگاهی عمومی شهری و مراکز اسکان اضطراری و موقت،
- آموزش شرکت‌های مهندسی مشاور و پیمانکار طرح‌ها و پروژه‌های شهری برای طراحی و ساخت فضاهای پناهگاهی در طرح‌ها و پروژه های جدید.

م) نیروهای مسلح موظف به اجرای اقدامات زیر است:

- ارتش، سپاه، فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران و وزارت دفاع موظف هستند برابر برنامه‌های شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح نسبت به تأمین و آماده‌سازی پناهگاه در مراکز نظامی و انتظامی و پناهگاه و اسکان موقت و اضطراری برای شهرک‌های سازمانی و مسکونی خود و سایر زیرساخت‌ها و مراکز تابعه خود در شرایط اضطراری با رعایت مفاد این دستورالعمل اقدام نمایند. جزئیات برنامه‌ها و اقدامات مربوط به آن در شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح تعیین و گزارش پیشرفت برنامه‌ها، به‌صورت نوبه‌ای توسط رئیس کمیته راهبری به کمیته دائمی ارسال می‌شود.

ن) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای حفظ و صیانت از کارکنان و بیماران در برابر تهدیدات دشمن نسبت به سازماندهی فضاهای امن موجود پناهگاهی و ایجاد پناهگاه‌های لازم با درجه‌بندی متناسب با تهدیدات در زیرساخت‌های حایز اهمیت خود اعم از بیمارستان‌ها و آزمایشگاه‌ها و سایر اقدام نمایند.

س) وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای حفظ و صیانت از دانش آموزان، دانشجویان، اساتید و معلمان و کارکنان در برابر تهدیدات دشمن نسبت به سازماندهی فضاهای امن موجود پناهگاهی و ایجاد پناهگاه‌های لازم با درجه‌بندی متناسب با سطح تهدید در مدارس و دانشگاه‌ها اقدام نمایند.

ع) آستان‌های مقدس اعم از زیارتگاه‌ها، امامزادگان و مساجد و سایر اماکن مقدس لازم است برای صیانت و حفاظت از زائران و مردم برای شرایط ناشی از جنگ، نسبت به سازماندهی فضاهای امن موجود پناهگاهی و ایجاد پناهگاه‌های لازم با درجه‌بندی متناسب با سطح تهدید اقدام نمایند.

ماده ۱۱- وظایف مشترک دستگاه های اجرایی

۱) دستگاه‌های اجرایی دارای زیرساخت‌های با اهمیت بالا موظف هستند که برای صیانت از کارکنان، دارایی‌های کلیدی و حفظ تداوم کارکردهای اساسی آنها در شرایط جنگ نسبت به ایجاد و بهره‌برداری فضاهای آمن پناهگاهی در مراکز ذیربط و سازماندهی فضاهای موجود، تجهیز و آماده‌به‌کاری آنها اقدام نمایند. روسای دستگاه های اجرایی بر رعایت این موضوع نظارت و از اجرای آن اطمینان حاصل نمایند.

تبصره- برنامه‌های پناهگاه‌ها و فضاهای آمن و برنامه عملیاتی نحوه بهره‌برداری و آمادگی کارکنان مراکز حیاتی، حساس، مهم و قابل حفاظت به منظور حفظ تداوم کارکرد، با اولویت نخست در برنامه جاری دستگاه‌های اجرایی هدف گردیده و با تائید سازمان اجرا شود.

۲) دستگاه‌های اجرایی موظف به پیش‌بینی فضاهای پناهگاهی برای تداوم کارکردهای اساسی در برابر تهدیدات نظامی، اعم از پناهگاه، مقر تاکتیکی جایگزین و فضاهای امن اسکان اضطراری و موقت برای خود هستند.

۳) درجه‌بندی پناهگاه برای هر زیرساخت متناسب با نوع ماموریت زیرساخت و تهدیدات و مخاطرات آن در مطالعات پدافند غیرعامل تعیین و پس از تائید دستگاه اجرایی متولی، اجرا می‌گردد.

۴) مشخصات انواع پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی (پیوست شماره یک) متناسب با محل قرارگیری پناهگاه، ظرفیت پناهگاه، نوع پناهگاه و سایر ویژگی‌های آن توسط سازمان تنظیم و ابلاغ و از طریق دستگاه اجرایی مربوط اجرا می‌گردد.

۵) فضای پارکینگ‌ها و طبقات منفی ساختمان‌های در اختیار دستگاه‌های اجرایی که قابلیت استفاده به‌عنوان پناهگاه دارند، باید علامتگذاری، تجهیز و آماده‌سازی شده و با هماهنگی شهرداری‌ها، مورد بهره برداری قرار گیرند.

۶) تأمین زیرساخت اعم از روشنایی، ورودی، ذخایر آب و غذا، تجهیزات موردنیاز پناهگاه‌های دستگاه‌های اجرایی توسط خود دستگاه تأمین می شود.

۷) مدیران مجتمع‌های مسکونی و ساختمان‌ها، در پیاده‌سازی و اجرای ضوابط و الزامات ناظر به امور امنیتی، بحران و پدافند غیرعامل مشارکت و همکاری نمایند. (وظایف مدیر مجتمع مسکونی در پیوست شماره دو)

ماده ۱۲– دستگاه‌های اجرایی موظفند هرگونه قصور و کوتاهی در اجرای این دستورالعمل را به سازمان گزارش کرده و برابر مقررات با فرد متخلّف، برخورد کنند.

ماده ۱۳– سازمان بازرسی کل کشور بر اجرای تکالیف دستگاه‌های اجرایی مندرج در این دستورالعمل از طریق ساختارهای نظارتی استانی و دستگاهی، به‌صورت مستمر، نظارت کرده و موارد کوتاهی و عدم اجرای آن را به مراجع ذی‌ربط گزارش نماید.

ماده ۱۴– با مستنکفان از اجرای این دستورالعمل، براساس شیوه‌نامه ۱/۳۱۰۱/ک۱۶۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۰۸ مصوب کمیته دائمی برخورد می‌شود.

ماده ۱۵– این دستورالعمل مشتمل بر پانزده ماده و چهار تبصره در نودوهفتمین جلسه کارگروه دائمی به تاریخ هفتم مردادماه سال یکهزار و چهارصد و چهار هجری شمسی به‌تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجراست.

دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های عمومی و اختصاصی، اسکان موقت و اضطراری (شهید سرتیپ پاسدار مهندس حسن شاطری)، مشتمل بر پانزده ماده و چهار تبصره که در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ در نودوهفتمین جلسه کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به‌تصویب رسید، به استناد تبصره۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور و ماده۹ اساسنامه این سازمان- مصوّب مقام‌معظّم رهبری (مدظله‌العالی)- برای اجرا ابلاغ می‌گردد./

رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
و کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور
سرلشکر سید عبدالرحیم موسوی

رونوشت:

دفتر فرماندهی معظم کل قوا - دفتر رئیس جمهوری اسلامی ایران - دفتر رئیس قوه قضاییه- دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی -دفتر معاون اول رئیس‌جمهور- دفتر رئیس ستاد کل نیروهای مسلح - دبیرخانه شورای‌عالی امنیت ملی ج.ا.ایران- دبیرخانه شورای امنیت کشور- وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان‌های نیروهای مسلح - سازمان بازرسی کل کشور - دیوان محاسبات کشور- دیوان عدالت اداری- معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی - امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات - دفتر هیئت دولت- روزنامه رسمی ج.ا. ایران

پیوست۱- انواع پناهگاه

خصوصیات پناهگاه		ویژه	راهبردی	عمومی	خصوصی	
نوع سامانه تهویه و تصفیه هوا	تهویه اضطراری	●	●	●	●	
	پرتوی	●	○	○	○	
	بیولوژیکی	●	●	●	●	
	شیمیایی	●	●	●	●	
ساختار پناهگاه	سطحی (سریع النصب)	-	-	-	○	
	نیمه زیرزمینی	-	-	○	○	
	زیرزمینی	●	●	●	○	
مدت زمان اقامت	۷روز به بالا	●	●	●	○	
	۱تا ۷ روز	-	-	●	○	
	۱۲تا ۲۴ ساعت	-	-	●	○	
	۱تا ۱۲ ساعت	-	-	○	●	
	حداکثر ۱ ساعت			○	○	
حجم ماده منفجره	زیر ۵۰۰پوند	-	-	○	●	
	بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ پوند	-	●	●	○	
	بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰پوند یا بیشتر	●	●	●	○	
نوع تهدید مبنا	بمب هسته ای	●	○	○	○	
	انواع بمب نفوذ در عمق (GBU)	●	●	○	○	
	انواع موشک ها و راکت ها	●	●	●	●	
نوع عملکرد	چند منظوره	○	○	●	●	
	تک منظوره	●	●	○	-	
ظرفیت پناهگاه	۱۰۰درصد افراد مستقریا حداقل ۱۰۰ نفر	-	-	○	○	
	۷۵درصد افراد مستقریا ۵۰تا ۱۰۰ نفر	-	-	○	○	
	۵۰درصد افراد مستقریا ۳۰تا ۵۰ نفر	-	-	○	○	
	۲۵درصد افراد مستقریا ۱۰تا ۳۰ نفر	-	-	●	○	
	۱۰درصد افراد مستقریا حداقل ۱۰ نفر	-	-	-	●	
	طبق شرایط بحران	●	●	-	-	
نحوه اصابت ماده منفجره	غیر مستقیم	-	●	●	●	
	اصابت مستقیم	●	●	●	●	
سلاح معیار	متعارف	●	●	●	●	
	غیرمتعارف	●	●	-	-	
نوع پناهگاه	درجه سه	-	-	●	●	
	درجه دو	-	●	○	○	
	درجه یک	●	○	○	○	

نمونه موردی پناهگاه ویژه: مرکز فرماندهی و کنترل کشور فرماندهی کل قوا

نمونه موردی پناهگاه راهبردی: سران قوای جمهوری اسلامی و سران عالی رتبه نظامی

نمونه موردی پناهگاه عمومی: ایستگاه های مترو، پارکینگ های طبقاتی، اماکن خصوصی و دولتی تجهیز دارای طبقات منفی و فضاهای امن پناهگاهی مورنایید مانند بیمارستانها، مساجد، حسینیه ها، سینماها و مدارس و دارایی های دستگاه های دولتی

نمونه موردی پناهگاه خصوصی: مجتمع های تجاری و اداری، فروشگاه ها و نمایشگاه ها، هتل ها و مسافرخانه ها، سینماها، منازل و مجتمع های مسکونی دارای طبقات منفی و فضاهای امن پناهگاهی مورنایید

پیوست۲– وظایف مدیر مجتمع مسکونی

۱) تهیه و پیاده‌سازی و اجرا و آموزش و تمرین طرح مدیریت بحران، تخلیه ساکنان و پناه‌گیری در فضاهای امن پیش‌بینی شده و تقسیم نقش‌ها و وظایف اعضاء ساکنان ساختمان در شرایط اضطراری اعم از حوادث طبیعی و غیرطبیعی،

۲) پیش‌بینی و اداره ذخیره آب در گردش مجتمع به ازاء هر خانوار ۲۰۰ لیتر به مدت یک هفته،

۳) پیش‌بینی و آماده سازی مولد برق اضطراری برای آسانسور و روشنایی حداقلی مشاعات مجتمع‌های مسکونی بیش از ۴ طبقه برای شرایط اضطراری،

۴) پیش‌بینی و آماده‌سازی و تجهیز و آمادگی پناهگاه و فضای آمن در مجتمع‌های مسکونی و آموزش و تمرین‌های منظم،

۵) پیش‌بینی و آماده‌سازی سیستم اطلاع رسانی و هشدار و آژیر به ساکنان،

۶) مدیریت و فرماندهی مجتمع مسکونی در شرایط اضطراری برای نجات جان ساکنان،

۷) پیش‌بینی و آماده‌سازی فضاهای آمن تخلیه و اسکان اضطراری در محیط‌های اطراف مجتمع مسکونی،

۸) برقراری ارتباط مناسب و پایدار با سامانه‌های امدادی و مدیریت بحران و امنیت و پدافند غیرعامل منطقه،

۹) پیش‌بینی و آماده سازی ذخایر غذایی و اقلام امدادی در فضاهای پناهگاهی،

۱۰) هماهنگی عملیاتی در سلسله مراتب مدیریت بحران امنیت و پدافند غیرعامل در شرایط عملیاتی،

۱۱) اجرای دستورات عملیاتی رده‌های سه گانه (مدیریت بحران، امنیت و پدافند غیرعامل)،

۱۲) حصول اطمینان از اجرای دستورالعمل‌های حوزه‌های سه گانه و زیرساخت‌ها و تجهیزات موردنیاز،

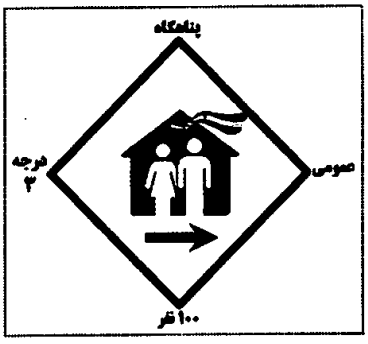
۱۳) مدیریت عملیات و بحران مجتمع و پاسخگویی به مراجع امنیتی، ستادهای بحران و پدافند غیرعامل.

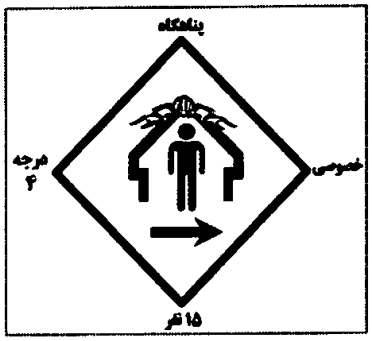
۱۴) پیش‌بینی و سازماندهی و تجهیز تیم امداد و درمان اولیه از ساکنان مجتمع و هماهنگی با اورژانس منطقه،

پیوست۳– علامت گذاری پناهگاه

در طراحی، تولید و نصب علائم پناهگاه‌ها (پلاک پناهگاه) برای نصب در فضاها و اماکن خصوصی، ساختمان‌های دولتی و همچنین معابر و فضاهای عمومی شهری برای راهنمایی کارکنان، مردم و جمعیت شهری در زمان بحران ناشی از جنگ در قالب پناهگاه‌های عمومی و خصوصی رعایت نکات زیر ضروری است:

۱) پلاک راهنمای پناهگاه‌های عمومی و خصوصی به شکل لوزی(نمونه شکل) و حاوی اطلاعات زیر باشد:





الف) عنوان "پناهگاه" در بالای پلاک قرار گیرد.

ب) در سمت راست پلاک، نوع پناهگاه اعم از "عمومی" یا "خصوصی" درج شود.

فرماندهی کل قوا
کارگروه (کمیته دائمی) پدافند غیرعامل کشور

ج) در سمت چپ پلاک، درجه پناهگاه (درجه۱، درجه ۲، درجه ۳، درجه ۴) قید شود.

د) در پائین پلاک نیز ظرفیت پناهگاه (تعداد به نفر) نوشته شود.

۲) پلاک راهنمای پناهگاه از جنس فلز ضد زنگ، انتخاب شده و ابعاد آن طوری انتخاب شود که از فاصله ۱۰ تا ۱۵ متری، اطلاعات مندرج روی آن خوانا بوده و جلب توجه نماید.

۳) رنگ زمینه و حاشیه پلاک پناهگاه به‌صورت زیر در نظر گرفته شود:

الف) در پناهگاه‌های عمومی، رنگ زمینه طوسی روشن و حاشیه با ضخامت مناسب به رنگ آبی تیره

ب) در پناهگاه‌های خصوصی، رنگ زمینه کرم روشن و حاشیه با ضخامت مناسب به رنگ قرمز تیره

۴) سایر مشخصات موردنیاز از پناهگاه‌های عمومی اعم از شماره و آدرس پناهگاه در داخل پلاک با قلم مناسب(در صورت لزوم) قرارگیرد.

۵) جهت پیکان راهنما در پلاک، سمت و جهت حرکت بسوی پناهگاه را مشخص می‌نماید که می‌تواند به سمت راست یا چپ باشد.